

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY ÚJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: eszlörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefon 15. sz.

Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet csm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

1849. Október 6.

Fekete lobogók lengenek a légben,
Mélységes bánat ül, milliók szívében.
A fekete zászlók, világgá kiáltják,
Bitófán végződött, a magyar szabadság.
Hogy a szabadságért, bár milliók haltak —
Tizenhárom Krisztus kellett a zsarnoknak.

Ha e nagy nap évfordulójához érünk,
ha e napnak az egész magyar nemzetet,
sőt az egész kultur népeket mélyen
sujtott eseményei eszünkbe jutnak, meg-
hül ereinkben a vér, egész valónkat át-
hatja a kétségbe esés hideg érzése,
kezünk ökölbe szorul és szívünk mar-
cangoló fájdalma bosszu kielégítésére
öszönöz.

Hogy mi történt 1849. október 6-
ikán, azt leírni gyöngye a toll, azt elbe-
szélni nincsen elég lelki erő. Egy nagy,
egy dicső nemzet szabadságharcának
végzetes, szomorú temetésnapja volt az.
Jogosult remények, dicső fegyver-
tények lettek e napon, — a kerülő
utakon hatalomra jutott zsarnoki ön-
kény által — a sárba tiporva.

Tizenhárom nemes lélek szállt fel
az ég Urához tanúságot tenni, hogy
nemzetünk, a magyar nemzet bukásá-
ban is dicső tud lenni; hogy amidőn
a szomorú megpróbáltatások ólomsulya
nehezedik reá, a szabadságért bátran,
megalkuvás nélkül viseli a martir-ha-
lált.

A szabadság, egyenlőség és test-
vériség szentháromságaért dobogott ti-
zenhárom szív, megszűnt dobogni és
a nemzeti ügy tizenhárom Krisztusának
hült tetemét el földelték az aradi gol-
gotán, hogy a kihült tetemek várják ott
a nagy, a dicső feltámadást, várják bé-
kén azt a szent, azt a százmilliók által
várva-várt nagy napot, melyen testet
ölt az ige, melyen eljön a világot meg-
váltó nagy és szent szabadság.

A világ kultur nemzeteit megdöb-
bentett tömeggyilkosság azonban nem
volt és nem lehetett képes egy nem-
zetnek, millióknak a szabadság, a test-
vériség és egyenlőség iránti hő érzel-
meit megölni. A kereszt, a bitófa és a
golyó ugyanis csak romlandó porhü-
velyeket semmisít meg, az eszmét azon-
ban, amely szent és sérthetetlen, el-
pusztítani képtelen. Valamint a ke-
resztre feszített és sziklasírba zárt Krisz-
tus harmadnap feltámadott s a feleba-
ráti szeretet magasztos eszméje új életre
kelt, a szabadság, egyenlőség és test-
vériség eszméje sem pusztult el a jelte-
len sirookban, hanem él bennünk és
élni fog utódainkban is.

Tudjuk, hogy a nagy célok, a ma-
gasztos eszmék martirokat teremtenek;
hogy az ellenérdekű zsarnoki hatalom
igyekszik érvényesülésüket — bitorolt
hatalma érdekében — keresztrel, bitó
és golyóval, valamint nyirkos börtönök-
kel megakadályozni. De tudjuk azt is,
hogy a mártirok sirjain nyíló virág

mindenike egy-egy apostola lesz a
dicső eszmének, s amint a krisztusi tan
ezredek viháraival szemben is érvénye-
sült, a szabadság eszméje is, előbb
utóbb diadalra jut.

Nem hálnak meg azok, akik egy
nagy eszme szolgálatában vesztik éle-
tüket s ez, ez a tudat ad vigaszt e
szomorú évfordulón; ez képez gyógy-
írt honfiui keblünk tátongó nagy se-
bén.

1848. elején a zsarnoki önkény
alatt nyögő nemzetek megunták végre
a rabigát s tudatára ébredtek, hogy az
ember, miként az éneklő madár, csak
akkor boldog, ha szabad. Az önkény
dermesztő jégkérge olvadozni kezdett
s egymás után pattant szét a rozsdás
bilincs, amely rabságban tartotta a né-
peket.

A nemzetek egymás után, mint-
egy adott jelre állottak talpra s zugták
fülébe megrettent zsarnoknak: „Eddig
és ne tovább!”

A magyar nemzet, melynek fiai
évszázadokon keresztül sok kísérletet
tettek a rabiga megsemmisítésére, 1848
március 15-én bátor, férfias lépésre
határozta magát s bátor lépésével vér-
telenül vívta ki mindazt a nagy kíván-
ságokat, amelyek szabaddá, nagygyá és
boldoggá tehettek.

„Szabad lett a sajtó, a gondolat,
magyar lett a magyar s már a jelek-
ből azt lehetett hinni és remélni, hogy
végre a szabadság megerősödhetik, ami-
dőn a megtántorodott önkény magához
tért kábultságából, s hatalmának vissza
állításához fogott.

Megrendült a föld az ágyuk zajá-
tól, puska ropogás s fegyverek csatto-
gása osztotta a halált. De a nemzet,
mely jogainak vértelen kivívására ké-
pes volt előbb, megmutatta, hogy azt
fegyverrel is megvédelmezi.

Gyönyörű, örök dicső események
szintere lett az ország mindenütt; a
honvéd dicsőn állta ki a tűzkeresztsé-
get, a zsarnok végre is külsegítségét
volt kénytelen koldulni, s azzal szét-
törni azt a lobogót, amelyen a sza-
badság, egyenlőség és testvériség szent
jelszava írva volt.

A nemzetünk szabadságát dicsően
védelmező seregeink elnyomattak s leg-
jobbainknak a sötét börtön jutott osz-
tályrészül. A nemzet küzdelmének el-
buktával ismét rabigába görnyedt, s
Haynau, kinek csak hátát látta addig
a magyar, megkezdte rémes munkáját,
hogy kiérdemelje újra a bresciai hóhér
hiéna nevét.

1849 október 6-án Aradon Aulich
Lajos, Damjanich János, Dezsöffy
Arisztid, Kiss Ernő, Knezich Károly,
Láhner György, Leiningen Westerbürg
Károly gróf, Nagy Sándor József, Pöl-
tenberg Ernő, Schweidel József, Török
Ignác és Vécsey Károly gróf szíve meg-
szűnt dobogni s tömeges legyilkolásuk
volt a szemfedél az elkobzott szabad-
ságunk kiterített tetemén.

Ez a tömeg-gyilkosság megremeg-
tette minden nemesen gondolkozó em-
ber szívét s örök, letörölhetlen szegény
bélyeget nyomott annak végrehajtójára.

A föld, amelyben tizenhárom mar-
tirunk elhantoltatott, szent föld lett,
szentté tette a nemes eszmékért küz-
dött nagyjaink porrészei s a nemzet
fiainak örök hálával telt kegyelete, s
mi az unokák szent áhitattal járunk
sirjaikhoz, hogy erőt merítsünk s pél-
dát vegyünk a hantjaikon nyíló virá-
goknak: a szabadság, egyenlőség és
testvériség magasztos eszméit terjesztő
illatából.

PUSKÁS LAJOS.

Öt percentes megyei póttadóval

kell helyre billenteni Udvarhely vármegye tiszt-
viselői nyugdíj-alapjának 1913-ik évi mér-
legét.

Ha rendes körülmények között, hosszas
és érdemes szolgálattal kiérdemelt nyug-
díj-illetmények volnának mind azok, melyek
a vármegyei tisztviselői nyugdíj-alapot ter-
helik, készséges örömmel buzdítanók mi is
a törvényhatósági bizottság tagjai, hogy a
póttadót feltétlenül szavazzák meg; noha a
mai inséges viszonyok az adófizető polgár-
ságot sokszorosan érintik, súlyosan nyomják.

De a mikor azt látjuk, hogy még java-
korban levő, erőteljes férfiak, kik maguk is
örömmel töltenék be hivatásukat — pusztán
főispáni üldöztetés miatt záratnak el mun-
kakörüköt és ennek terheit az amugyis túl-
terhelt nép nyakába varrják, teljes felhábo-
rodással tiltakoznunk kell az e címen tervbe
vett póttadó ellen.

Tiltakoznunk kell, mert az ilyen fölös-
leges terhek, bennünket méltatlanul sujta-
nak.

Ha pártpolitikai vagy más kormányér-
dekből küldik nyugdíjba munkabíró tisztvisé-
lőinket, akkor tessék a kormánynak gondos-
kodni is azok eltartásáról.

Jól tudjuk, hogy a törvényhatósági bi-
zottság ma úgy van megszerezve, hogy csak
a főispán intése szerint tud szavazni. Tud-
juk azt is, mikép legnagyobb része másképp
nem is merné véleményét nyilvánítani.

Azonban törekednünk kell arra, hogy a
törvényhatósági bizottság tagjait függetlenít-
sük a mai rabszolga-rendszer alól és épen
ezért az ilyen és ezekhez hasonló adott ese-
teket, szó nélkül ne hagyják azok, akik most
is függetlennek érzik magukat.

Nagy baj, hogy a vármegyei független-
ségi párt még mindig nincs rendszeres tö-
mörséggel szervezve. Azonban a város és
Székelykeresztúr vidéke együtt van s ez is
nagy előny, csak összetartással fel kell vo-
nulni...

Ha a nép azt tapasztalja, hogy nemcsak
választások idején kell, hanem minden sérel-
meiben mellette állunk, akkor ő is lelkesé-
dással fogadja szavainkat és bizalma az
érette küzdőknek viszont erőt, kitartást nyújt.
Erre ma, épen a nép érdekében, nagy szük-
ség van.

Vonuljon fel tehát a vármegyei ellenzéki férfiak tábora e hó 18-án (pénteken) a törvényhatósági közgyűlésre s mutassa meg, hogy létezik és ha kell, talpra tud állani.

Az ország ellenzéki vezeterei, gyönyörű példáját adják a honfiai áldozatkészségnek. E példát nekünk is hazafias kötelességünk követni.

Omoljanak le a válaszfalak, ha ilyenek léteztek. Feledjük a multat és készüljünk a jövőre. Egyesüljünk, tömörüljünk egy hatalmas, erőteljes függetlenségi párttá, mely úgy be-, mint kifelé dicsőségére váljék a Székelyföld anyavármegyéjének.

Az alkalmas erők erre meg vannak. Csak tömörülni kell!

Hazánk ellenzéki vezeterei hónapok óta, hétről-hétre fujják a riadót: ébredjétek, mert veszélyben a haza!...

Mai napon Erdély népe Kolozsvárt lelkesedik és teszen szent fogadást a magyar alkotmány védelmére. Ha szegyenletes gyáva névre nem pályázunk, mindnyájunknak ébredni és tenni is kell!...

Kamarai közgyűlés.

A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara ez évi szept. 30-án d. u. rendes közgyűlést tartott Tauszik B. Hugó kir. tanácsos elnöklété alatt.

Ünnepi színt adott a közgyűlésnek, hogy ezuttal először folyt le az új székház díszesen berendezett közgyűlési termében. A tagok is nagyobb számmal vonultak fel.

Az elnök magasszónyalásu beszéddel nyitotta meg az ülést, visszapillantást vetve a kamara történetére. Baross Gábor 1890-ben hívta életre a székelyföldi közgazdasági érdekek istapolása és fejlesztésére. Azóta 22 év telt el, míg a kamara sok munkája közepette anyagi gondokkal is küzdve, saját székházába költözhetett. Most, midőn állandó hajlékában először tart ülést a kamara, azon ohajtással üdvözli a tanácsosokat, hogy tovább is fokozott siker kísérje munkásságukat.

Tárgysorozat rendén először az állami támogatásért folyamodók kérését intézték el, érdembeli vizsgálat alapján. A vándoriparról szóló törvényjavaslat tárgyalatott ezután, mit egy e célra kiküldött szakbizottság javaslata szerint terjesztenek a kereskedelmi kormányhoz vissza. Hasonlóképpen járt el az építő-ipar gyakorlásának szabályozásáról szerkesztett törvényjavaslattal. Folytatólag örvendetes tudomásul vette a közgyűlés, hogy a m. kir. honvédség 1913. évi lábbeli szükségletéből a székely kisiparosok 2085 pár készítésére kaptak megbízást. A kamarai

székház építése és berendezéséről szóló jelentés került tovább sorra, mit a közgyűlés jóváhagyó tudomásul vett. Ugyiszintén a székely fiúk ipari pályára helyezésétől szóló jelentést is. E szerint a nyár folyamán 194 székely fiu nyert elhelyezést, tömegében most is az erdélyirészek nagyobb iparúzó városában. Sokan a marosvásár elyi, székelyudvarhelyi, brassói és a nagydisznódi szakiskolákba kerültek. Mint az elhelyezés és iparikerítés egyik szép bizonyítéka, örvendetes tudomásul szolgált a jelentés azon része is, hogy a nyáron Csikszeredában tartott székely szövetségi közgyűléssel kapcsolatos ipari kiállítás résztvevői többnyire mind a kamara neveltjeiből kerültek ki és készítményeikkel általános meglepedést, sőt elismerést keltettek.

A Maros folyó szabályozása tárgyában indított mozgalomhoz, az összegyűjtött anyag és vélemények mérlegelésével, a kamara is hozzájárult. A titkári hivatal munkálatáról szóló jelentés jóváhagyó tudomásul vétetett.

Néhány vásártartási és piaci helypénz díjszabási kérdés került döntésre tovább. A Szárhegy község tulajdonát képező márványbányák bérbe adásához hozzájárult a közgyűlés. A marosvásárhelyi iparos tanácsiskola órarendjében változtatást hozott javaslatba. Ezzel a gyűlés véget ért.

A homoródszentpáli

Népház

Ünnepélyes felavatása e hó 13-án lesz. E házban talál otthont a fogyasztási szövetkezet, tejszövetkezet, gazdakör és a község előjáróságának hivatala.

Az ünnepély sorrendje: 1. a) Gyülekezés a templomba menetelre. b) Fél 10-kor Istentisztelet. Imádság és beszédet mond Úrmösi József, helyb. lelk. 2. a) Átvonulás a Népházhoz. b) A vendégek üdvözlése Sándor Ferenc k. bíró által. c) Népház felavató beszédet tart Székelyhidy Viktor kirendeltségi megbízott, gazd. felügyelő. d) „Hangya” központ kiküldöttjének beszéde. 3. Az állatképzés megtekintése. Díjak kiosztása. 4. Délután 1 órakor társasbéd a Népház termeiben.

Tanulmányozzuk a gyermekeket.

A gyermekek századában élünk. Lelkesedünk, áldozatokat hozunk értük s tesszük mindezt abban a reményben, hogy így tán sikerül egy egészségesebb s jobb társadalom alapját lerakni. De hiába való minden lelkesülés és anyagi áldozat, ha helyes és céltudatos munkát nem végzünk ily irányban. A munkát már megkezdjük s csakhamar arra az eredményre jutottunk, hogy eszményeinket csak a gyermekek megismerésének útján tudjuk megvalósítani, mert miként a gyenge, vadhajtasból is csak az a kertész tud pompázni, nemes rózsát varázsolni, ki a virágok fejlődésének minden titkát ismeri: úgy a könnyen hajlítható gyermekből is csak az nevelhet igazi kultur embert, ki a gyermeki lélek rejtelseibe a gyermek minden cselekedetének indító okát látó szemével tekint be s a fejlődés utait ismerő bölcseséggel irányítja a gyermek sorsát. Az eddigi nevelői munkánk módjait és tanításunk anyagát filozófusok elmékedései teremtték meg a gyermek alapos ismerete nélkül; a mai modern nevelés szerint azonban meg kell ismernünk a gyermeket, hogy megtalálhassuk a nevelés helyes útját.

A gyermek megismerésére irányuló munkásság, a gyermektanulmány (pedológia) egy újabb tudomány-ág, melyet népszerűsíteni kell, melyet általánossá, ismertté kell tenni,

hogy eredményeit a nevelésben és tanításban felhasználhassa a szülő, nevelő, tanító egyaránt.

E tudomány megindítója a nyugati államokban az orvosok, kik a gyermek testi fejlődésével foglalkoznak, a pszichológus a gyermek lelki életét vizsgálja, a pedagógus pedig értékesíti ezen eredményeket a nevelésben és tanításban. Tehát e téren találkozik az orvos, a pszichológus és pedagógus, sőt a jogásznak, a gyermekbíróknak is szüksége van a gyermek- és környezettanulmányok ismeretére, hogy a züllött gyermekek életében előforduló bűnügyek megítélésében helyes utakon haladjon. A gyermekpatronusok és laikus szülők is sok oly kérdésre kapnak feleletet a gyermektanulmányozóktól, a melynek ismeretére a javítás helyessége és a jó nevelés érdekében szükségük van.

Látjuk tehát, hogy korunk realizmusában és önző harcaiban ezen az ösvényen együtt haladhat társadalmunk minden rétege; érezzük, hogy csak a gyermekek érdekében kifejtett tervszerű munka hozhatja meg a szebb jövőt s a jobb társadalmat. Egyesüljünk tehát igaz szeretettel a humánizmus nevében s munkálkodjunk a gyermektanulmányozás szociális és gazdasági eredményeinek reményében. Ismerjük meg a gyermek egyéniségét, fejlődésének törvényszerűségét, hibáit, felfogó-képességét, az esetleges abnormis fejlődés okait, a külső körülmények hatását, mert csak így tudjuk a tapasztalt hibákat javítani.

A gyermektanulmányozás három évtizedes munkája már ezideig is sok üdvös eredménnyel járt. A tanterveket, az iskolákat ennek alapján igyekeznek reformálni; közelebb hozta a szülőt az iskolához, az orvost a pedagógushoz. A gyermektanulmányozók a helyes nevelést lankadatlan szorgalommal követték, mert a társadalom minden osztályára szükség van, hogy a gyermekben rejlő testi-lelki erőt kifejleszthessék.

A gyermektanulmányozást nemcsak külföldön művelik, hanem hazánkban is már tíz éves, eredményes multja van s büszkén vallhatjuk, hogy e téren a külföld legnagyobb elismerését vívtuk ki.

A magyar gyermektanulmányozás élén a „Magyar Gyermektanulmányi Társaság” áll, amely budapesti nagyarányú működése mellett, az ország több városában fiókkörökkel is szervezett.

Igazán hasznos munkát véltünk teljesíteni, mikor ezen kulturális és pedagógiai életünkben nagy szerepre hivatott társaság munkakörét és fiókköreinek működését lapunk egyik közelebbi számában megismertettük.

— Erdélyrészi országos kirakó vásárok október 10-én Alparét, Bánykut, Csikszentdomokos, Köhalom, Marosillye, Nagysármás, Torockó; 11-én Alsóárpás, Zabola, Zsibó, 12-én Felsőszálláspatak, 13-án Mikeszásza, Petrozsény, 15-én Dicsőszentmárton, Parajd, Szinnye (Dés mellett), 16-án Csikkarczfalva, Halmágy, Nagyenyed, Nagyida, Nagyilonda, 18-án Tasnád.

Színes képek.

Városi közmunka.

- A) A felügyelő rendőr munkapárti ujságot olvas. Elalszik. Hortyog..
- B) A kirendelték a becsusztott termő-földből burgonyát szedegetnek zsákszámba...
Eredmény:
- C) A sósptak medréből kitolva, új árkot ver. A földomlás becsusztott helyén és a sóskut eltemetve marad — talán — örökre...

A festék.

Némelyek egész életükben festik önmagukat és vagyont érő, mesés összegeket dobnak ki azért, mert halgán azt hiszik, hogy festékes arccal különbek lesznek másoknál. Csalódásuk tehát kétszeres. Megesalják saját énjüket és családjukat a festékek áráig; megesalják önmagukat naiv hitükkel...

Egy másik pedig önmaga helyett: *korlátokat* fest — a városnak. Ez hasznosabb, jobb és célszerűbb. Mondják, hogy naponta 20 K munkabér is kijár. Valamivel több a polgármesteri stallumnál.

Ez is fest; de nem ő fizet, hanem neki fizetnek — még pedig szépen. Azonban kár nélkül nincs haszon. Károsodik a város, mert nem hirdeti árlejtést. Károsodnak az önálló, iparjoggal bíró és adófizető asztalos iparosok, kik a rettenetes gazdasági viszonyok között — rémképeket festenek. Minden este kétségbe esetten sohajtoznak:

— Add meg Uram holnapra is, a mi száraz kenyérünket, de szabadíts minket az *iparfejlesztő* bizottság nemtörődömességétől és a város fejtelenségétől. Amen.

Utolsó, legislegutolsó!

M-i-i-i! Id, gróf Haller János többszörös főispán elvonulása.

— Hogyan! — kérdi csodálkozva az olvasó. Hiszen itt sem volt.

— Ne-e-em! Hát a *tettei*?

— Oh, azok eléggé itt voltak — alarban...

Azt hirdeti a fáma ugyanis, hogy az öreg gróf hosszas betegsége miatt — jól dotált állásaitól megváltik, még pedig most már... visszavonhatatlanul nyugdíjba megy.

Mi nem hisszük és kételkedünk e hír valódságában, mert a *főispán* ezirányu *szavahihetőségében* *csalódtunk* akkor, midőn zokogó görcsök között bucsuzkodott a nyílt közgyűlés előtt és — mégis visszajött a bizalomszállító közgyűlésre: megcáfolni önmagát...

HIREK.

— Október 6. A székelyudvarhelyi ref. kollegium ifjusági Önképzőkörre okt. 6-án az aradi vértanuk emlékére gyászünnepélyt rendez a következő műsorról: 1. Himnusz éneklé a közönség. 2. Szabadság virága, Bartók L. szavalja Gróák L. VI. o. t. 3. Zsakovszky: Nemzeti gyászünnepen, éneklé az ifj. énekkar. 4. Emlékbeszédet tart Sándor Mózes VIII. o. t. 5. Saja A.: Szomorú múlt, játszva az ifj. zenekar. 6. Kozma: Karthagói harangok, szavalja Hofmann J. VI. o. t. 7. Szózat éneklé a közönség. Az ünnepély kezdete d. e. 11 órakor; a közönséget ezuttal is meghívja az Önképzőkör elnöksége.

— Kossuth Ferenc meglátogatta Aponyi Albert grófot Eberhardon, ahol tanácskozássokat folytattak a párt magatartását illetőleg. Október második felében ül össze a parlament s az első ülésen — a kitiltás ellenére — ott lesz az egész ellenzék.

— Az erzsébetvárosi polgári otthon olvasó-köre ma d. u. 3 órakor az aradi tizenhárom vértanu emlékére gyászünnepélyt rendez tíz pontból álló műsorról. Az ünnepi beszédet Sikolya Lajos tartja.

— Vármegyei közgyűlés. Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága e hó 18-án d. e. 9 órától kezdődőleg fogja megtartani őszi rendes közgyűlését Székelyudvarhelyt a vármegye-ház dísztermében.

— Zászlószentelés. A székelyudvarhelyi szabóipartársulat ez évi november hó 3-án (vasárnap) az ügyhöz méltó ünnepélyességgel avatja fel új lobogóját. Az ünnepély műsorának összeállításán és a védnökök felkérésén már serényen dolgozik egy szűkebbkörű bizottság. Az ünnepség programját közelebről fogjuk közölni.

— Száz török lelta halálát az első ütközetben, mely a szerb és török csapatok között már megtörtént. A szerbek egyetlen katonát veszítettek — a belgrádi hír szerint. Szófiai híradás mondja, hogy ottani katonai körök a háború lefolyását három hónapra teszik.

— A társadalmi erkölcsök védelme. Ausztria megmutatta, hogy nemcsak a drágaságot előidező kartellek, hanem a társadalmi erkölcsöket aláásó mozíkok ellen is el tud járni. Az osztrák kormány a mozgósítházak ellen szigorú rendeletet adott ki, melyet nálunk sem ártana utánozni. A rendelet szerint minden kép előadásához előzetes hatósági engedély kell s e végből a filmet a hatóság előtt mindig el kell játszani. A film előadására meg kell tagadni az engedélyt, ha a kép cselekménye büntető cselekményt tartalmaz vagy a tárgya a közrendbe és jó izlésbe ütközik. Tizenhat éven aluli gyermekeket csak külön gyermekelőadásokra lehet beengedni, amelyeket külön cenzura előz meg. Ezeket az ifjusági előadásokat esti nyolc órán túl nem szabad tartani. Pikáns képeket még hirdetni sem szabad, sőt tilosak az olyan címek, amelyek arra engednek következtetni, mintha a kép tartalma pikáns volna. Tilos az ilyen reklámképek közlése is.

— Villamos fogyasztók figyelmébe. Az üzemvezetőségtől nyert értesülés szerint — a kökeresztéri hid építésével kapcsolatosan eszközleendő vezeték és oszlopok áthelyezésének munkálatai miatt, az áramszolgáltatás e hó 7-én és 8-án (azaz hétfőn és kedden) reggeli 6 órától délután 4 óráig szünetelni fog.

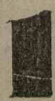
— Gyilkosság Zetelakán. Tamás Mózes Gergely székelyvársági lakost e hó 2-ikára virradó éjjel Zetelakán, a falutól nem messze a mezőn meggyilkolva találták. A szerencsétlen ember Zetelakán pálinkázott előbb s a mint hazafelé ment, akkor verték agyon a mezőn. A nyomozat megindult, de a tettes még ismeretlen.

— Szédelgés sertés-tápporral. A kereskedelmi miniszterium már betiltotta a sertés-táppor — amely nem egyéb, mint közönséges megpörkölt liszt — elárusítását. Vannak azonban még ma is utazók, akik a falukban utazgatnak s derűre-borúra mindenféle hangzatos jelszavak alatt sózzák ezt az értéktelen lomot tapasztalatlan kereskedőkre. A becsapott kereskedők persze csak akkor tudják meg, hogy mit vettek, mikor az áru a nyakukon van. Az eladó azonban oly óvatos, hogy olyan kötlevelet állít ki, mely a kereskedőnek a kezét lábát megköti, s ha perre kerül, tíz esetben kilencszer végig verik a kereskedőn a port. Így aztán nem elég, hogy értéktelen áruban fekszik a pénze, hanem még egy csomó perköltséget is fizet. Nem árt tehát, ha ugy a gazdák, mint a kereskedők a legnagyobb óvatosságot tanusítják.

— Értesítés. Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy az őszi idényre a legújabb férfi és női divatujdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szíves meglátogatását szűkebb körű esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

E NAP

Kedd, október

Remig pk

az új évnegyed kezdete. Ha előfizetése lejárt, siessen azt megújítani, hogy a »SZÉKELY-UDVARHELY« továbbra is b. címére pontosan küldessék

Székely Testvérek!

Nagy küzdelem között áll a magyar nemzet. — Szüksége van minden fiára, de sokszorosan szükséges a szabad, függetlenségi, bátor szavú ujság. Mert ha minden szabadságunktól megfosztanak is, a sajtó által vissza szerezhetjük elkobzott jogainkat.

Támogassuk az igazi 1848-as függetlenségi sajtót, mert azzal önmagunk függetlenségét, szabadságát segítjük elő. Hazafias tisztelettel kérjük tehát az előfizetések megújítását. Előfizetési ár negyedévre 2 K 50 f

Közgazdaság.

Udvarhelyvármegyei Méhészegyesület Elnökségétől.

Sz: 289—1912.

Felhívás

az ingyenes eperfák kiosztása tárgyában.

A földmivelésügyi m. kir. miniszter a selyemtermelés emelése céljából kiküldött meghatalmazottja, a szekszárdi selyemtermelés felügyelőségétől f. hó 21-én 11,046 szám alatt vett leirat szerint a méhészegyesület tagjai és a vármegyei községek, valamint a lelkesek, tanítók, jegyzők és kisgazdák a jövő évben is teljesen díjtalanul nyerhetnek 2—3 éves magágyi eperfa csemetét és 5—6 éves kiültetésre alkalmas eperfát, ha szükségletüket f. évi dec. hó 1-ig hozzánk bejelentik. Felkérjük tehát az érdekelteket, hogy elhatározásukról — az elültetendő mennyiség és a fák korának megjelölésével — a fenthatárnapig minket egyszerű lev.-lapon értesítsenek, hogy a fák megküldése iránt a kedvezményt nyújtó hatósághoz felterjesztést tehessünk.

Megjegyezni kívánjuk, hogy a 2—3 éves csemeték eleven sövény telepítésére, míg az 5—6 éves fák — koronába nevelve — kiültetésre alkalmasak és hogy a kért csemeték vasuti szállítása nem terheli a kérévényzőket, — a fáknek a vasuti állomási ról az értesítés vétele után való azonnali elszállítása és elültetése kötelező.

Székelyudvarhely, 1912. szept. 25-én.

Gál Imre
egyl. titkár.

Lányi Imre
egyl. elnök.

Tantal

lámnya

húzott drótszállal.

TÖRNETETLEN!

Magyar

SIEMENS-SCHUCKERT-MŰVEK
Budapest, VI, Teréz-körút 36.

— Olcsó és szép kadásu róm. kath. imakönyvek színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók Betegh Pál könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszerüzletében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőkinknél történő be-
vásárlásainál és megrendeléseinknél a **„SZÉKELY-UDVARHELY”** c. újságot felemltenisziveskedjék.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és borszárművelők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. - Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Eladó véredek.

Két darab 8 hónapos him és nőstény véreb, mely, Frigyes főherceg vérebével volt párosítva, mind a kettő garantált tiszta faj, semmi szépség hibájuk nincs — 300 és 200 koronáért eladó. Cim: özv. **Kerbolt Ferencné VINKOVCE** (szerén, várm.) Florián u. 6. sz.

Eladó vagy kiadó

belsőség. Székelyudvarhelyt Solymossy-utca 27 sz. a. 212 négyszögöl területű belsőség, melyen most épült 2 szoba, konyha, 2 kamra, üveges veranda, sütőház, fatartó, sertésól és igen szép kert van, örök áron eladó vagy többévre azonnal bérbe vehető **Lukács Ferenc** tulajdonostól ugyanott.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi borszárművelő kedőnéi

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Bélyegzők és pecsétnyomók mindenféle kivitelben gyári áron pontosan, hibátlan szövegezéssel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papírkereskedésében) Székelyudvarhelyt. Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Eladó olcsón egy szép és jó Daniel-féle cserépkálya. Hol? Megmondja a lap kiadóhivatala.

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is.

St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári fennállás

Milliók
.. használják ..
Köhögés
rekedtség, hurut és nyálkás-ság, görcs és hőkhurut ellen
a
KAISER-féle
mell-karamellákat
a „három fenyővel.”
6050 közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány orvosok és magánóktól a biztos eredményt igazolják.
Kiválóan kellemes ízű bonbon!
Csomagokban 20 és 40 f-ért, dobozban 60 f-ért. Kapható gyógyszerárakban és drogériákban. **ZSETKÉY JÁNOS** gyógyszerésznél Homoródszentmárton község.

FOGORVOS **Perl** József
Amerikán Dentist a napokban Székelyudvarhelyre érkezik.

Hirdetmény.

Tisztelt felhívjuk a nagyérdemű fogyasztó közönség szíves figyelmét, hogy a mai naptól további intézkedésünkig a fémszálas (Wolfram) 25, 32, 40 és 50gyertya fényű izzók árait 2:20 koronára szállítottuk le. Kérjük szükségletüket a téli időnyre mielőbb beszerezni.
Üzemvezetőség.

Kiadó lakás. A villamos üzemvezetőség Eötvös-utca 10. számú épületében 2 udvari szoba, konyha, kamra, pince, padlás villamos világítással felszerelve, azonnal kiadó. Értekezhetni az Üzemvezetőségnél.

Hirdetés az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül nincs forgalom! **HIRDESEN** tehát a „Székely-Udvarhely”-ben

Százezer

magyar háziasszony meríti háztartási ismereteit a 19 év óta fennálló magyar asszonyok közlönyéből a Kürthy Emilné szerkesztésében megjelenő népszerű Háztartásból. Ha bepillantunk százezer

kuleslyukon

akkor láthatjuk, hogy a praktikus és modern háziasszonyok a Háztartás jótanácsait követve, háztartásuk mintáruházzá lett. Az illusztrált börtartalmu folyóiratra

ha

most felévre 6 koronával előfizet, ingyen és bérmentve kapja meg a Háztartás Könyvtára most megjelenő 20 kötetét. Ha ezekbe a pompás könyvekbe

betekintünk

ezernyi kipróbált recepttel találkozunk, amelyeket a sütés főzésnél kitűnően használhat. Ingyenes mutatványszámmal készséggel szolgál a Háztartás kiadóhivatala, Budapest, VI, Eötvös-utca 36.

1848 eredeti francia angol és amerikai toalettmódeli közül a **BUDAPESTI BAZÁR** egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyenes mutatványszámot küld a „**BUDAPESTI BAZÁR**” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

Udvarhelyvármegye Nemes Családjai. Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Mig a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses családöröneti adatokat tartalmaz.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelyvármegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levedpapírok és borítékok, levél-kártyák, yász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel, levélpapírosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

Állandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárok, dísz-tollszárok. Író- és másoló-írók, fekete, színes és másoló-írók, notes-írók, csavarírók (erayonok), zsebírók, esavárírók, íróvédők, író-hegyzők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajlító kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, foltlőtiszító, titbronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek (c. hangoló-sipok és csarnák. Monogramok fehérnemű és levedpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különböző bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képes-könyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megye **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek **főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), dárca és szelvénykönyvek.**

Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj- és zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtinta tartók, dísztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszegek, kapesok stb.

Mindenféle színű, nagyságu, sulyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levedpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, esomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papír-különbözőségek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Írók, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, díszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegy-tárcák. Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Bortárcák, pénzes-erszények, okmány és irománytárcák.